

ĐỀ XUẤT MỘT SỐ HOẠT ĐỘNG CHUẨN BỊ CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI VÀO LỚP 1 ĐÁP ỨNG CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Nguyễn Thị Ngọc Tâm

Trường Đại học Thủ Dầu Một

Email: tamntn@tdmu.edu.vn

Article history

Received: 21/3/2022

Accepted: 15/4/2022

Published: 20/5/2022

Keywords

Prepare children, 5-6 years old preschool children, grade 1, General education program 2018

ABSTRACT

Preparation for 5-6 years old kindergarten children to start primary school has significance in creating favourable conditions and opportunities for children to form the competencies and qualities required by the new general education program such as independence, creativity, positivity, self-confidence, sharing, and integration. Children, as a result, can apply their knowledge and skills into practice. On the basis of theoretical research and beliefs in preparing 5-6 years old preschool children to start grade 1 in response to the new general education program in 2018, the article analyzes new points in the primary education program and content for children entering grade 1, thereby providing 04 forms of preparation for 5-6 years old preschool children to start grade 1 with positive outcomes.

1. Mở đầu

Trong những năm gần đây, giáo dục Việt Nam đã từng bước thực hiện nhiều thay đổi trong toàn bộ quá trình dạy học, việc đổi mới phương pháp dạy học rất được quan tâm. Công văn số 2387/BGDĐT-GDMN, ngày 09/6/2021 nêu rõ “Tổ chức thực hiện có chất lượng Chương trình Giáo dục mầm non (GDMN) phù hợp với điều kiện thực tiễn của cơ sở GDMN và đặc điểm tâm - sinh lí của trẻ; chú trọng chuẩn bị cho trẻ em 5-6 tuổi thích ứng với hoạt động học tập và tâm thế sẵn sàng vào học lớp 1: Tăng cường tổ chức các hoạt động giáo dục bằng phương pháp thực hành, trải nghiệm, các hoạt động giáo dục phát triển nhận thức, giáo dục phát triển ngôn ngữ; trong đó, ưu tiên chuẩn bị cho trẻ em 5 tuổi làm quen với việc học đọc, học viết được quy định tại Chương trình GDMN theo hướng liên thông với Chương trình tiểu học” (Bộ GD-ĐT, 2021).

Đối với trẻ em, việc đến trường phổ thông được coi là một bước ngoặt quan trọng trong cuộc đời, là việc trẻ được chuyển qua một lối sống mới, một vị trí xã hội mới với những hoạt động mới, những mối quan hệ mới (Trần Thị Huyền, 2020). Đi học bắt buộc đặt ra những yêu cầu nhất định đối với trẻ; trẻ cần đạt trình độ phát triển đáp ứng yêu cầu của cơ sở giáo dục thì trẻ mới được đưa đi học. Trong quá trình này, việc chuẩn bị đến trường của HS là rất quan trọng. Điều này đòi hỏi trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi phải sử dụng thành thạo thao tác tư duy như so sánh, phân tích, tổng hợp, khái quát hóa, trừu tượng hóa, suy luận, phán đoán.

Vì vậy, để nâng cao chất lượng học tập của HS lớp 1 đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông, điều quan trọng hàng đầu là cần chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có khả năng tham gia tích cực vào chính hoạt động học tập tại trường mầm non. Bài báo phân tích những điểm mới của Chương trình giáo dục phổ thông cấp tiểu học, từ đó đưa ra một số nội dung và hình thức chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vào lớp 1 đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

2. Kết quả nghiên cứu

2.1. Những điểm mới trong Chương trình giáo dục phổ thông cấp tiểu học

2.1.1. Quan điểm xây dựng chương trình

Chương trình giáo dục phổ thông được xây dựng theo hướng “mở”, cụ thể là: Chương trình chỉ quy định những nguyên tắc, định hướng chung về yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực của HS, nội dung giáo dục, phương pháp giáo dục và phương pháp đánh giá kết quả giáo dục, không quy định quá chi tiết, để tạo điều kiện cho tác giả sách giáo khoa và GV phát huy tính chủ động, sáng tạo trong thực hiện chương trình. Chương trình bảo đảm tính ổn định và khả năng phát triển trong quá trình thực hiện cho phù hợp với tiến bộ KH-CN và yêu cầu của thực tế (Bộ GD-ĐT, 2018).

So với chương trình giáo dục tiểu học năm 2000 đang thực hiện, Chương trình giáo dục phổ thông 2018 cấp tiểu học theo định hướng vừa hình thành kiến thức vừa phát triển năng lực, phẩm chất HS tiểu học; dạy học không chỉ cung cấp kiến thức mà phải phát triển hài hòa cả phẩm chất và năng lực. Đối với quá trình phát triển nhân cách, tư duy của HS tiểu học, các yếu tố này cần được hình thành và phát triển hài hòa.

2.1.2. Định hướng về phương pháp giáo dục

Các môn học và hoạt động giáo dục trong nhà trường áp dụng các phương pháp tích cực hoá hoạt động của người học, trong đó GV đóng vai trò tổ chức, hướng dẫn hoạt động cho HS, tạo môi trường học tập thân thiện và những tình huống có vấn đề để khuyến khích HS tích cực tham gia vào các hoạt động học tập, tự phát hiện năng lực, nguyện vọng của bản thân, rèn luyện thói quen và khả năng tự học, phát huy tiềm năng và những kiến thức, kỹ năng đã tích lũy được để phát triển. Sự thành công ở trường học sau này của trẻ dường như được tăng cường nhờ việc học tập sớm tích cực hơn, do trẻ bắt đầu có kinh nghiệm để chủ động trong việc học tập.

Các hoạt động học tập của HS bao gồm hoạt động khám phá vấn đề, hoạt động luyện tập và hoạt động thực hành (ứng dụng những điều đã học để phát hiện và giải quyết những vấn đề có thực trong đời sống), được thực hiện với sự hỗ trợ của đồ dùng học tập và công cụ khác, đặc biệt là công cụ tin học và các hệ thống tự động hóa của kỹ thuật số.

Các hoạt động học tập nói trên được tổ chức trong và ngoài khuôn viên nhà trường thông qua một số hình thức chủ yếu sau: Học lí thuyết; thực hiện bài tập, thí nghiệm, trò chơi, đóng vai, dự án nghiên cứu; tham gia seminar, tham quan, cắm trại, đọc sách; sinh hoạt tập thể, hoạt động phục vụ cộng đồng. Tùy theo mục tiêu cụ thể và mức độ phức tạp của hoạt động, HS được tổ chức làm việc độc lập, làm việc theo nhóm hoặc làm việc chung cả lớp. Tuy nhiên, dù làm việc độc lập, theo nhóm hay theo đơn vị lớp, mỗi HS đều phải được tạo điều kiện để tự mình thực hiện nhiệm vụ học tập và trải nghiệm thực tế (Bộ GD-ĐT, 2018).

2.1.3. Định hướng về đánh giá kết quả giáo dục

Mục tiêu đánh giá kết quả giáo dục là cung cấp thông tin chính xác, kịp thời, có giá trị về mức độ đạt chuẩn (yêu cầu cần đạt) của chương trình và sự tiến bộ của HS để hướng dẫn hoạt động học tập, điều chỉnh các hoạt động dạy học, quản lí và phát triển chương trình, bảo đảm sự tiến bộ của từng HS và nâng cao chất lượng giáo dục.

Căn cứ đánh giá là các yêu cầu cần đạt về phẩm chất và năng lực được quy định trong chương trình tổng thể và chương trình môn học. Phạm vi đánh giá bao gồm toàn bộ các môn học bắt buộc, môn học bắt buộc có phân hóa, môn học tự chọn và môn học tự chọn bắt buộc. Đối tượng đánh giá là sản phẩm và quá trình học tập, rèn luyện của HS.

Kết quả giáo dục được đánh giá bằng các hình thức định tính và định lượng thông qua đánh giá thường xuyên, định kì ở cơ sở giáo dục. Kết quả các môn học tự chọn được sử dụng cho đánh giá kết quả học tập chung của HS trong từng năm học và trong cả quá trình học tập. Việc đánh giá thường xuyên do GV phụ trách môn học tổ chức, dựa trên kết quả đánh giá của GV, của phụ huynh HS, của bản thân HS được đánh giá và của các HS khác trong tổ, trong lớp. Việc đánh giá định kì do cơ sở giáo dục tổ chức.

Phương thức đánh giá bảo đảm độ tin cậy, khách quan, phù hợp với từng lứa tuổi, không gây áp lực lên HS, hạn chế tốn kém cho ngân sách nhà nước, gia đình HS và xã hội (Bộ GD-ĐT, 2018).

2.2. Nội dung chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vào học lớp 1

Ở trường mầm non, việc dạy học thường được tiến hành dưới hình thức trò chơi. Trẻ được hành động theo hứng thú và sở trường của mình, được lựa chọn loại hoạt động đặc biệt hấp dẫn. Ở trường phổ thông, mọi hoạt động học tập trở thành hoạt động nghiêm túc, có tính chất bắt buộc với tất cả các trẻ. Trẻ buộc phải tuân thủ lời chỉ dẫn nghiêm khắc, có quy định cứng rắn và có quyền đòi hỏi người lớn tôn trọng giờ học của trẻ. Hoạt động học tập đòi hỏi trẻ lĩnh hội được hệ thống các khái niệm khoa học, đặt ra yêu cầu cao với sự phát triển tư duy logic, trừu tượng của trẻ. Trẻ biết tự điều khiển hành vi bên ngoài và hoạt động trí tuệ của mình một cách có chủ định, có các kỹ năng học tập. Trẻ phải chú ý nghe giảng trong thời gian dài hơn, phải biết hoàn thiện các nhiệm vụ được giao, thực hiện các quy định của giờ học về kỉ luật, nề nếp trên giờ học (Mai Thị Nguyệt Nga, 2017). Hơn nữa, chất lượng GDMN là phù hợp với mục tiêu của chương trình GDMN “giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp 1” (Bộ GD-ĐT, 2017). Từ những đặc điểm hoạt động học tập của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, mục tiêu chương trình GDMN và những điểm mới của Chương trình giáo dục phổ thông cấp tiểu học, trường mầm non và cha mẹ trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi cần chuẩn bị một số nội dung sau:

2.2.1. Năng lực nhận thức

Hình thành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tính tò mò tìm tòi, khám phá các sự vật, hiện tượng xung quanh như đặt câu hỏi về sự vật, hiện tượng: Tại sao có mưa?... Phối hợp các giác quan để quan sát, xem xét và thảo luận về sự vật, hiện tượng như sử dụng các giác quan khác nhau để xem xét lá, hoa, quả... và thảo luận về đặc điểm của đối tượng thông qua hoạt động khám phá khoa học, hoạt động làm quen với toán, hoạt động âm nhạc và tạo hình, hoạt động khám phá môi trường xã hội (Vũ Thị Kiều Trang, 2016).

Tổ chức các hoạt động trải nghiệm như làm thử nghiệm và sử dụng công cụ đơn giản để quan sát, so sánh, dự đoán, nhận xét và thảo luận. Ví dụ: thử nghiệm gieo hạt/trồng cây được tưới nước và không tưới, theo dõi và so sánh sự phát triển. Thu thập thông tin về đối tượng bằng nhiều cách khác nhau: xem sách tranh ảnh, băng hình, trò chuyện và thảo luận.

Thường xuyên tạo điều kiện cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi nhận xét mối quan hệ đơn giản của sự vật, hiện tượng. Ví dụ: “Nắp cốc có những giọt nước do nước nóng bốc hơi”... nhận xét, thảo luận về đặc điểm, sự khác nhau, giống nhau của các đối tượng được quan sát; dựa trên hiểu biết đã có, hình thành ý tưởng mới đối với bản thân và dự đoán được kết quả khi thực hiện; tạo tình huống giúp các em tự giải quyết vấn đề đơn giản bằng các cách khác nhau.

Một trong những nội dung cần thiết trong việc chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi là rèn luyện và phát triển độ tinh nhạy, khéo léo của các giác quan. Trên cơ sở đó phát triển quá trình tư duy và tưởng tượng cho trẻ. Đặc biệt cần quan tâm phát triển một số thao tác của tư duy như so sánh, phân tích, tổng hợp, khái quát; từ đó, phát triển tư duy trực quan sơ đồ và tư duy logic cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi nhằm giúp trẻ tiếp thu nội dung học tập của chương trình lớp 1 được dễ dàng.

Bên cạnh những nội dung trên, cần phải chú ý đến việc hình thành và phát triển ở trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi năng lực sáng tạo, tính tích cực nhận thức, óc quan sát, tính ham hiểu biết; năng lực tự chủ và tự học (tự làm những việc của mình ở nhà và ở trường theo sự phân công hướng dẫn, thực hiện đúng kế hoạch được giao); năng lực giao tiếp và hợp tác (trao đổi, giúp đỡ nhau trong học tập, cùng nhau hoàn thành nhiệm vụ học tập theo sự hướng dẫn của cô giáo); năng lực giải quyết vấn đề sáng tạo, tư duy độc lập (đặt câu hỏi, nêu ý kiến cá nhân, nêu được thắc mắc về sự vật, hiện tượng xung quanh)... nhằm đáp ứng yêu cầu học tập ở lớp 1.

2.2.2. Phẩm chất đạo đức - Kỹ năng xã hội

Giáo dục trẻ có ý thức về bản thân và có thái độ thân thiện, tình cảm thân ái với mọi người xung quanh; yêu thương, quan tâm, chăm sóc người thân trong gia đình, bạn bè, thầy cô; tôn trọng sự khác biệt giữa mọi người, không phân biệt đối xử, chia rẽ các bạn; cảm thông chia sẻ với người thân, bạn bè và mọi người xung quanh; tôn trọng người lớn tuổi, giúp đỡ người già, ốm yếu, khuyết tật, nhường nhịn và giúp đỡ em nhỏ; biết chia sẻ với những bạn có hoàn cảnh khó khăn.

Hình thành cho trẻ có tinh thần trách nhiệm, bước đầu có ý thức công dân, có ý thức nghĩa vụ với bản thân và mọi người xung quanh, tự giác thực hiện nghiêm túc nội quy của nhà trường và các quy định, quy ước của tập thể, cố gắng tự hoàn thành công việc được giao, tích cực tham gia các hoạt động tập thể, hoạt động xã hội phù hợp với lứa tuổi; có ý thức giữ gìn vệ sinh môi trường, không xả rác bừa bãi, không đồng tình với những hành vi xâm phạm thiên nhiên.

Bước đầu tập cho trẻ có kỹ năng nhận biết và bày tỏ được tình cảm, cảm xúc của bản thân; biết chia sẻ tình cảm và cảm xúc của bản thân đối với người khác; hòa nhã với mọi người, không nói hoặc làm những điều xúc phạm người khác; cảm thông, thỏa thuận với bạn bè và mọi người xung quanh; chú ý nghe khi cô, bạn nói; không ngắt lời người khác, lắng nghe ý kiến, trao đổi, thỏa thuận, chia sẻ kinh nghiệm với bạn; tìm được những cách giải quyết khác nhau cho cùng một vấn đề mâu thuẫn (dùng lời, nhờ sự can thiệp của người khác, chấp nhận nhường nhịn).

2.2.3. Một số kỹ năng cần thiết trong học tập

Mục tiêu của chương trình GDMN là giúp trẻ em phát triển về thể chất, tình cảm, trí tuệ, thẩm mỹ, hình thành những yếu tố đầu tiên của nhân cách, chuẩn bị cho trẻ em vào lớp 1 (Bộ GD-ĐT, 2018). Như vậy, để chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1, GV cũng như phụ huynh cần tập cho trẻ 5-6 tuổi thể hiện hứng thú đối với việc đọc: Thích đọc những chữ đã biết trong môi trường xung quanh; thể hiện sự thích thú với sách; có hành vi giữ gìn, bảo vệ sách; rèn luyện cho trẻ kỹ năng cầm bút và ngồi đúng tư thế. Điều đó sẽ tạo cho trẻ nền tảng ban đầu cho việc tập viết ở lớp 1.

Bên cạnh đó, cũng cần chú trọng đến việc tập cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi một số kỹ năng làm việc với sách vở, đồ dùng học tập như: giữ sách vở đúng cách, biết sử dụng và giữ gìn đồ dùng học tập (Nguyễn Thị Hòa, 2012). Từ đó, trẻ biết cách điều khiển, vận động bàn tay để thực hiện một cách gọn gàng và nhanh nhẹn các thao tác vận động trong học tập. Thường xuyên tạo điều kiện cho trẻ nhận dạng các chữ trong bảng chữ cái tiếng Việt; hướng dẫn trẻ chọn sách để “đọc” và cách “đọc sách” từ trái sang phải, từ trên xuống dưới, từ đầu sách đến cuối sách; thực hành viết chữ theo thứ tự từ trái qua phải, từ trên xuống dưới; viết các nét chữ, sao chép một số kí hiệu, chữ cái, tên của mình.

2.3. Một số hoạt động chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vào lớp 1 đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông 2018

- *Tổ chức các hoạt động sinh hoạt hàng ngày, lao động vệ sinh, trực nhật ở trường mầm non nhằm hình thành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi một số kỹ năng xã hội:* Việc tổ chức hoạt động sinh hoạt hàng ngày hình thành cho một số nề nếp, thói quen trong sinh hoạt và giúp trẻ dễ dàng chuyển từ hoạt động này sang hoạt động khác. Nhờ có chế độ sinh hoạt thường xuyên mà trẻ có ý thức kỉ luật và tinh thần trách nhiệm với công việc được giao, điều này giúp cho trẻ dễ thích nghi hơn với môi trường hoạt động mới ở lớp 1.

Tổ chức cho trẻ hoạt động lao động trực nhật, lao động tập thể như cùng nhau chuẩn bị bàn ăn, dọn dẹp lớp trước và sau khi ăn, chuẩn bị phòng ngủ, chăm sóc góc thiên nhiên... hình thành ở trẻ một số kỹ năng thỏa thuận, phân công các công việc trong nhóm, phối hợp với bạn, quan tâm và giúp đỡ bạn hoàn thành công việc chung, thực hiện các quy định của lớp học (Chu Thị Hồng Nhung, 2016).

Việc tổ chức hoạt động sinh hoạt hàng ngày theo hướng tích hợp chủ đề, tạo cho trẻ có điều kiện, cơ hội thuận lợi trong việc khám phá môi trường gần gũi xung quanh mình, trẻ học cách chiếm lĩnh những kiến thức, kỹ năng cần thiết cho việc học ở trường phổ thông, hình thành cho trẻ những phẩm chất tâm lí chung giúp trẻ có khả năng giải quyết một số tình huống có ý nghĩa đối với cuộc sống của trẻ (Nguyễn Thị Hòa, 2012).

Thông qua tổ chức hoạt động vui chơi, đặc biệt là trò chơi đóng vai, trẻ mẫu giáo có thể học các kỹ năng cần thiết, giao tiếp một cách có hiệu quả với người lớn và trẻ khác (Luong Thị Bình và Phan Lan Anh, 2011). Từ đó, hình thành cho trẻ một số quy tắc chuẩn mực trong giao tiếp: Điều chỉnh giọng nói phù hợp với tình huống và nhu cầu giao tiếp; chăm chú lắng nghe bạn và đáp lại bằng cử chỉ, nét mặt, ánh mắt phù hợp; không nói leo, không ngắt lời bạn khi trò chuyện; hỏi lại hoặc có những biểu hiện qua cử chỉ, điệu bộ, nét mặt khi không hiểu bạn nói; sử dụng một số từ chào hỏi và từ lễ phép phù hợp với tình huống. Ngoài ra, khi trẻ tham gia các trò chơi có luật có thể hình thành và củng cố các chuẩn mực hành vi của trẻ như chờ đến lượt, chia sẻ, hợp tác, làm theo nguyên tắc, lắng nghe ý kiến của bạn và cùng bạn sắp xếp đồ chơi gọn gàng sau khi chơi.

Cần tập cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi làm quen với chế độ sinh hoạt học tập ở trường phổ thông như: Tự phục vụ bản thân, tự kiểm chế hành vi của bản thân, chấp hành nghiêm chỉnh các quy định yêu cầu chung của lớp học, cố gắng hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao, lắng nghe ý kiến, trao đổi, thỏa thuận, chia sẻ kinh nghiệm với bạn, tìm cách để giải quyết mâu thuẫn (dùng lời, nhờ sự can thiệp của người khác, chấp nhận nhường nhịn)... Làm tốt những điều này sẽ góp phần tạo ra tâm thế, cách thức hành động của trẻ, hình thành được nề nếp học tập của HS lớp 1.

- *Tăng cường tổ chức các hoạt động giáo dục theo hướng trải nghiệm nhằm phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo, năng lực suy luận phán đoán cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi:* Việc tổ chức cho trẻ học tập xoay quanh chủ đề, kết hợp đan cài, tích hợp các nội dung học cũng như các hoạt động khác nhau theo chủ đề giúp cho GV có thể linh hoạt xác định mục tiêu, nội dung học tập phù hợp với giới hạn cao nhất mà trẻ có thể làm được. Mặt khác, GV tạo điều kiện cho trẻ được tham gia trực tiếp và các hoạt động do giáo viên tổ chức, sự trải nghiệm có chất lượng cao hay thấp phụ thuộc và mức độ tham gia của trẻ, chất lượng của tình huống cụ thể, tình huống mà trẻ được trải nghiệm (Hoàng Thị Phương, 2018). GV cần có sự vận dụng linh hoạt, sáng tạo các phương pháp dạy học tích cực để tổ chức các hình thức học tập phong phú hấp dẫn dựa trên hứng thú, nhu cầu của trẻ, hướng sự phát triển của trẻ tới “vùng phát triển gần nhất”. Thường xuyên đặt câu hỏi giúp trẻ phán đoán, suy luận, giải thích các sự vật hiện tượng theo kinh nghiệm sẵn có; tạo cơ hội cho trẻ giải thích được mối quan hệ nguyên nhân - kết quả đơn giản trong cuộc sống hàng ngày; dự đoán một số hiện tượng tự nhiên đơn giản sắp xảy ra; nhận ra sự thay đổi trong quá trình phát triển của cây, con vật và một số hiện tượng tự nhiên.

Tổ chức HĐ theo hướng trải nghiệm là quá trình GVMN phải có định hướng về việc xác định mục đích yêu cầu về kiến thức, kỹ năng, thái độ; xác định các hoạt động một cách logic và thực hiện theo trình tự; hệ thống câu hỏi nhằm phát triển tư duy cho trẻ theo các mức độ trong thang nhận thức như: Sao chép bề ngoài, nhận thức tái tạo và nhận thức sáng tạo. Chẳng hạn, hoạt động làm quen với toán “Phân biệt hình dạng”, hệ thống câu hỏi phải đi sâu vào các đặc điểm của hình nhằm giúp trẻ nắm vững kiến thức và phát triển tư duy theo các mức độ trong thang nhận thức như: con vừa mới làm gì với hình? (chạm hình, lăn hình); hình này là hình gì? (hình tròn, hình vuông); cô chỉ vào đường bao quanh và hỏi “con chạm vào cái gì của hình?” hoặc “cái này là gì của hình?” (đường bao quanh)? Vì sao con biết đây là hình tròn? (lăn được, đường bao cong...); con biết vì sao hình tròn lăn được không? (đường bao quanh là đường cong, có đường bao cong...). Mặt khác, GVMN thường xuyên tra đổi các kỹ năng sự phạm nhằm

đảm bảo tổ chức HĐ theo hướng trải nghiệm đạt hiệu quả như: Kỹ năng quan sát, kỹ năng tạo tình huống, kỹ năng tập trung sự chú ý của trẻ, kỹ năng giao tiếp, kỹ năng tổ chức trò chơi, kỹ năng giải quyết các tình huống...

Tăng cường cho trẻ được thực hành, được trải nghiệm trong khi học và chơi nhằm phát huy tối đa sự hứng thú, tích cực và khả năng, năng lực của cá nhân trẻ. Tích cực sử dụng các trò chơi, các yếu tố chơi, các tình huống chơi trong dạy học theo hướng trải nghiệm. Thường xuyên tạo cơ hội cho trẻ học theo nhóm nhỏ, nhóm vừa, cho trẻ được học trong một môi trường chơi đa dạng và hấp dẫn đã được hoạch định, giúp trẻ biết suy nghĩ, chia sẻ ý tưởng, tăng cường sự hợp tác giữa GV và trẻ, giữa trẻ và trẻ.

Tạo điều kiện cho trẻ quen dần với môi trường học tập ở trường phổ thông, thông qua chủ đề “Trường tiểu học” GV tổ chức cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tham quan trường tiểu học nhằm tìm hiểu môi trường học tập, mối quan hệ giữa thầy cô - bạn bè, các hoạt động học tập và một số dụng cụ học tập ở trường tiểu học, thường xuyên cho trẻ tiếp xúc với sách, truyện, bút, thước...

Trong quá trình tổ chức các hoạt động giáo dục trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, GV tăng cường kiểm tra thường xuyên, hướng dẫn trẻ thực hiện đúng thời gian, tạo môi trường học tập thân thiện và những tình huống có vấn đề để khuyến khích trẻ tích cực tham gia vào các hoạt động học tập, đảm bảo có chất lượng và đạt được mục đích đã đề ra. Đặc biệt với lớp mẫu giáo 5-6 tuổi, phương pháp dạy học hướng đến việc phát huy tính tích cực, tự lực, sáng tạo,... đặc biệt chú ý đến việc rèn luyện cho trẻ các thao tác tư duy, các cách thức lĩnh hội các kiến thức, kỹ năng cần thiết.

- *Kết hợp giữa gia đình và trường mầm non trong công tác chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1 đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông*: Khi bước vào lớp 1, trẻ cần học cách hòa nhập với môi trường mới, hoạt động mới; vì vậy, phụ huynh có thể giới thiệu về trường tiểu học cho con mình, dẫn trẻ đi tham quan trường tiểu học để quan sát, nhìn ngắm các anh chị học tập, vui chơi. Việc chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1 phải được các bậc phụ huynh và những người làm công tác giáo dục cần quan tâm và tạo điều kiện một cách thuận lợi nhất.

Về phía trường mầm non, nhà trường cần tuyên truyền, tư vấn cho các bậc phụ huynh những kiến thức cần thiết để chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1 một cách khoa học, giúp họ không vội vàng cho con học trước chương trình của lớp 1. Một trong những nội dung phối hợp là trao đổi, tư vấn, giúp phụ huynh xây dựng được chế độ sinh hoạt đúng đắn cho trẻ ở nhà, giúp phụ huynh nắm được các yêu cầu cần chuẩn bị cho trẻ để phối hợp cùng với nhà trường trong việc chuẩn bị tâm thế, sức khỏe, một số thói quen học tập cần thiết thông qua các kênh tuyên truyền, phát thanh, báo tường, tờ rơi.

Ngoài ra, trường mầm non cần tổ chức cho phụ huynh tham dự các buổi tọa đàm chia sẻ kinh nghiệm chuẩn bị cho trẻ vào học ở trường phổ thông, thông qua các buổi tọa đàm, nhà trường tạo điều kiện để cho các chuyên gia tư vấn và trả lời trực tiếp những câu hỏi thắc mắc của phụ huynh về việc chuẩn bị kỹ năng tiền học đọc và viết cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi.

- *Xây dựng mối quan hệ thống nhất giữa giáo dục giữa trường mầm non với giáo dục của trường tiểu học trong công tác chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1 đáp ứng Chương trình giáo dục phổ thông*: Trường mầm non phối kết hợp với trường tiểu học tổ chức cho GV dạy lớp mẫu giáo 5-6 tuổi được làm quen với quá trình dạy học và giáo dục ở lớp 1, nhất là trong những ngày đầu năm học, được gặp gỡ, trao đổi, trò chuyện, dự giờ, nghiên cứu chương trình dạy lớp 1... nhằm giúp các GV dạy lớp mẫu giáo 5-6 tuổi nắm bắt kịp thời những yêu cầu, nội dung, phương pháp cần chuẩn bị cho trẻ vào lớp 1. Cần nghiên cứu kỹ chương trình học tập của lớp 1 để chuẩn bị các nội dung phù hợp với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, hướng sự phát triển của trẻ đến “vùng phát triển gần nhất”, khai thác tiềm năng vốn có của trẻ. Ngoài ra, có thể kế thừa và phát huy giữa các bậc học, không được dạy trước chương trình của lớp 1.

Ngược lại, GV lớp 1 cũng có thể sắp xếp để dự những hoạt động của trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi, nhằm nắm bắt trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi đã được chuẩn bị những gì và như thế nào, nắm những thành quả giáo dục mà trẻ đã đạt được, để trên cơ sở đó, kế thừa, phát huy những thành quả trong công tác giáo dục trẻ, để có thể nối tiếp những thành tựu mà trẻ đã đạt được ở trường mầm non.

Trường mầm non cần tổ chức cho trẻ đi tham quan trường tiểu học làm quen với HS lớp 1 hoặc mời HS lớp 1 đến tham quan trường mầm non, làm quen với trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi. Trong những ngày lễ hội, trường mầm non và trường tiểu học kết hợp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi và HS lớp 1 cùng nhau cắm trại, cùng hát múa, giao lưu, chia sẻ, trao đổi, cùng chơi với nhau để hiểu biết sâu hơn về nhau và đặc biệt là giúp cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có niềm mong mỏi được đi học lớp 1, tạo cho trẻ mong muốn trở thành người HS lớp 1.

3. Kết luận

Chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi có đủ điều kiện về năng lực học tập, năng lực giải quyết vấn đề, phẩm chất đạo đức và kỹ năng xã hội giúp trẻ dễ thích ứng hòa nhập với môi trường mới ở trường tiểu học. Việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm ở trường mầm non hình thành cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi những thói quen tích cực trong cuộc sống hằng ngày, chăm chỉ lao động; thực hiện trách nhiệm của người HS; tự đánh giá và tự điều chỉnh bản thân; hình thành những hành vi giao tiếp, ứng xử có văn hoá; có ý thức hợp tác nhóm và hình thành được năng lực giải quyết vấn đề,... ảnh hưởng trực tiếp đến chất lượng giáo dục tiểu học và đáp ứng mục tiêu Chương trình giáo dục phổ thông 2018. Nội dung và hình thức chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi vào lớp 1 trong bài báo này là cơ sở giúp GVMN xây dựng kế hoạch phát triển năng lực và phẩm chất cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi tại các trường mầm non nhằm đáp ứng yêu cầu Chương trình giáo dục phổ thông 2018.

Tài liệu tham khảo

- Bộ GD-ĐT (2017). *Chương trình Giáo dục mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Bộ GD-ĐT (2018). *Chương trình giáo dục phổ thông - Chương trình tổng thể* (ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ GD-ĐT).
- Bộ GD-ĐT (2021). *Công văn số 2387/BGDĐT-GDMN ngày 09/6/2021 về việc triển khai thực hiện Chương trình Giáo dục mầm non sau sửa đổi, bổ sung và Chương trình làm quen với tiếng Anh dành cho trẻ em mẫu giáo*.
- Chu Thị Hồng Nhung (2016). Giáo dục kỹ năng xã hội cần thiết để chuẩn bị cho trẻ mẫu giáo 5 tuổi vào lớp 1. *Tạp chí Giáo dục*, 389, 14-18.
- Hoàng Thị Phương (2018). *Tổ chức hoạt động theo hướng trải nghiệm cho trẻ ở trường mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- Lương Thị Bình, Phan Lan Anh (2011). *Các hoạt động giáo dục tình cảm và kỹ năng xã hội cho trẻ mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Mai Thị Nguyệt Nga (2017). *Giáo trình Tâm lý học trẻ em lứa tuổi mầm non*. NXB Giáo dục Việt Nam.
- Nguyễn Thị Hòa (2012). *Giáo trình Giáo dục học mầm non*. NXB Đại học Sư phạm.
- Rebecca A. Marcon (2002). Moving up the Grades: Relationship between Preschool Model and Later School Success. *Early Childhood Research & Practice*, 4(1), 1-24.
- Trần Thị Huyền (2020). Thực trạng công tác chuẩn bị cho trẻ dân tộc Khmer vào lớp Một tại một số trường mẫu giáo tỉnh An Giang. *Tạp chí Giáo dục*, số đặc biệt tháng 4, 71-76.
- Vũ Thị Kiều Trang (2013). Hoàn cảnh gia đình với sự thích ứng của trẻ 5-6 tuổi trong các hoạt động chuẩn bị đến trường phổ thông. *Tạp chí Khoa học, Trường Đại học Tân Trào*, 2, 80-86.